FRANCKESCHE
STIFTUNGEN

Alte Drucke

De imitatione christi ||

Thomas <a Kempis>

Parisij, 1515

Incipit liber quartus.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downladed and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150463

Visual Library

tege et conſerua aiam ſeruuli tui inter tot diſcrimi-
na vite corruptibilis: ac cõmunicante gratia tua di-
rige per viã pacis ad patriam perpetue claritatis

¶ Explicit tertius liber. Incipit liber quartus.

¶ Deuota exhortatio ad ſanctam corporis chriſti communionem

Vox chriſti.

VEnite ad me oẽs q̃ laboratis ⁊ onera-
ti eſtis et ego reficiam vos dixit dñs
Panis quẽ ego dabo: caro mea eſt ꝓ
mũdi vita. Accipite ⁊ comedite hoc ẽ
corp⁹ meũ qđ ꝓ vobis tradet̃. Hoc fa-
cite i meã cõmemorationẽ. Qui mãdu-
cat carnẽ meã ⁊ bibit meũ ſanguinẽ in me manet et
ego in illo. Verba que ego locutus ſũ vobis ſpũs
et vita ſunt.

¶ Cum quanta reuerentia chriſtus ſit ſuſcipiendus

¶ Capitulum primum

HEc ſunt verba tua chriſte veritas eterna q̃uis
non vno tempore prolata nec vno in loco con-
ſcripta. Quia ergo tua ſunt verba gratanter michi et
fideliter cuncta ſunt accipienda. Tua ſunt et tu ea
protuliſti: et mea quoq̃ ſunt quia ꝓ ſalute mea edi-
diſti. Libenter ſuſcipio ea ex ore tuo / vt arctius inſe-
rantur cordi meo. Excitant verba tante pietatis ple-
na dulcedinis et dilectionis / ſed terrent me delicta
propria / ad capienda tanta myſteria me reuerberat
impura conſcientia. Prouocat me dulcedo ver-
borum tuorum ſe doneat me multitudo viciorum
meorũ. Jubes et fiducialiter ad te accedã ſi tecũ ve-
lim habere partẽ vt immortalitatis accipiã alimo-

niam ſi eternaꝫ cupiſ obtinere vitã ꝛ gl'iam. Venite
inquit ad me omnes qui laboratis et onerati eſtis et
ego reficiã vos. O dulce ꝛ amabile verbum in aure
pctõꝛis quo tu dñe de⁹ meus egenum ꝛ pauperẽ in
uitas ad cõionẽ tui ſanctiſſimi corpis. Sed quis ego
ſum domine vt ad te preſumã accedere. Ecce celi ce
loꝝ te non capiunt et tu dicis: venite ad me omnes
Quid ſibi vult iſte piiſſima dignatio et tam amica
bilis inuitatio. Quomodo auſus ero venire q̃ nihil
boni michi conſcius ſum: Unde poſſũ preſum re in
Quõ te itroducam in domũ meam qui ſepius offen
di benigniſſimã faciem tuam. Reuerentur angeli et
archangeli: metuunt ſancti ꝛ iuſti: et tu dicis venite
ad me omnes. Niſi tu dñe hoc diceres quis verum
eſſe crederet: et niſi iuberes quis accedere attenta
ret. Ecce noe vir iuſtus in archa fabrica centum an
nis laborauit vt cum paucis ſaluaretur et ego quid
me potero vna hora preparare vt mundi fabricato
rem cum reuerentia ſumam. Moyſes famulus tu⁹
magnus ꝛ ſpālis amicus tuus archam et lignis i
putribilibus fecit quã ꝛ mundiſſimo veſtiuit auro:
vt tabulas legis in ea reponeret: ꝛ ego putrida cre
atura audebo te conditorem legis ac vite datorẽ tã
facile ſuſcipere. Salomon ſapientiſſimus regnuꝫ iſ
rael magnificũ templum ſeptẽ annis in laudeꝫ nois
cũ redificauit ꝛ octo dieb⁹ feſtũ dedicationis ei⁹ ce
lebrauit: mille hoſtias pacificas obtulit ꝛ archã fede
ris clãgore buccine ꝛ iubilo in locũ ſibi pparatũ ſolẽ
niter collocauit et ego infelix pauperrim⁹ hoim quõ
te in domũ meã introducã q vix mediã et pãdere de
uote noui hora et vitã vel ſemel digne fere mediam

O mi deus quantũ illi ad placendum tibi agere ſtu
duerunt. Heu ꝙ pusillum eſt quod ago: ꝙ breue ex
pleo tempus cũ me ad cõmunicandũ diſpono raro
tot⁹ collect⁹: rariſſime ab omni diſtractiõe purgat⁹
Et certe in tua ſalutari deitatis preſentia nulla de-
beret occurrere indecens cogitatio: nulla etiam oc-
cupare creatura q: non angelũ ſ; angeloꝝ dominũ
ſuſcepturus ſũ hoſpitio. Eſt tamẽ valde magna di-
ſtantia inter archã federis cum ſuis reliquiis: ⁊ mun
diſſimũ corp⁹ tuũ cũ ſuis ineffabilibus virtutibus
inter legalia illa ſacrificia futuroꝝ prefiguratiua et
vera; tui corporis hoſtiã oĩm antiquorũ ſacrificioꝝ
completiuam. Quare igitur nõ magis ad tuam ve-
nerabilem inardeſco preſentiã? cur nõ maiori me p̃
paro ſolicitudine ad tua ſctã ſumenda: qñ illi antiq̃
ſancti patriache ⁊ ꝓphete reges quoq; ⁊ principes
cum vniuerſo populo tantum deuotionis demõſtra
runt affectum erga cultum diuinum. Salt auit deuo
tiſſimus rex dauid corã archa dei totis virib⁹: reco
lens beneficia olim indulta patribus: fecit diuerſi
generis organa pſalmos edidit et cantari inſtituit
cum leticia cecinit: ⁊ ipſe frequenter in cythara ſpi-
ritus ſcti afflatus gratia docuit populum iſrael to-
to corde deum laudare et ore conſono diebus ſingu
lis benedicere et predicare. Si tanta agebat̃ tũc de
uotio ac diuine laudis extitit recordatio coram ar
cha teſtamenti: ꝙta nunc mihi ⁊ oĩ populo chri-
ſtiano habenda eſt reuerentia et deuotio in p̃ſentia
ſacramẽti: in ſumptione excellentiſſimi corporis xp̃i
Currunt multi ad diuerſa loca pro viſitandis reli-
quiis ſanctorum et mirantur auditis geſtis eorum

ampla edificia tẽploꝝ inſpiciũt ⁊ obſcrutant̃ ſericis
et auro inuoluta ſacra oſſa ipſoꝝ. Et ecce tu p̄ſens
es hic apud me in altari deus meus ſanct⁹ ſctõrum
creator oim̃ et dñs angeloꝝ. Sepe in talib⁹ viden=
dis eſt curioſitas hoim̃ et nouitas inuiſoꝝ ⁊ modi=
cus reportat̃ emẽdationis fructus: maxime vbi eſt
tam leuis ſine vera contritione diſcurſ⁹. Hic autem
in ſacramentu altaris totus pñs es deus meus ho=
mo xp̄s ieſus: vbi et copioſ⁹ percipitur eterne ſalu=
tis fructus quotienſcunq; fueris digne ac deuote ſu
ſceptus. Ad iſtud vero nõ trahit leuitas aliqua nec
curioſitas aut ſenſualitas: ſed firma fides/ deuota
ſpes ⁊ ſincera caritas. O inuiſibilis conditor mundi
deus q̃ mirabiliter agis nobiſcum q̃ ſuauiter et
gratioſe cum electis tuis diſponis quib⁹ temetipſũ
in ſacramento ſumendũ ꝓponis. Hoc nãq; omnẽ in
tellectum ſuperat: hoc ſpecialr̃ deuotoꝝ corda tra=
hit et accendit affectum. Ipſi enim viri fideles qui
totam vitam ſuã ad emẽdationem diſponũt ex hoc
digniſſimo ſacramento magnam deuotiõis gratiaꝫ
et virtutis amorem frequẽter recipiunt. O ãmirabi
lis ⁊ abſcondita gratia ſacramẽti quam norunt tãtũ
chriſtifideles: infideles autem ⁊ pctis ſeruientes ex
periri non poſſunt. In hoc ſacramento ꝯfertur ſpũa
lis gratia et reparat̃ in aia virt⁹ amiſſa: ⁊ p peccatũ
deformata redit pulchritudo. Tanta eſt aliquando
hec gratia: vt ex plenitudine collate deuotionis nõ
tm̃ mens: ſed et debile corpus vires ſibi preſtitas ſẽ
tiat ampliores. Dolendũ tñ valde et miſerandũ ſup
tepiditate et negligẽtia nr̃a: q̃ nõ maiori affectu tra
himur ad xp̄m ſumendum: in quo tota ſpes ſaluan=

dorum cõſiſtit ⁊ meritum Ipſe eñ eſt ſctificatio no
ſtra et redẽptio:ipſe cõſolatio viatoꝝ ⁊ ſctoꝝ eter-
na fruitio. Dolendum itaq; valde ꝙ multi tam parũ
hoc ſalutare myſteriũ aduertũt quod celũ letificat
et mundum conſeruat vniuerſum Heu cecitas ⁊ du
ricia cordis humani tam ineffabile donũ nõ magis
attendere et ex quotidiano vſu etiã ad i aduertẽtiã
defluere Si enim hoc ſanctiſſimũ ſacrm̄ i vno tm̄ ce
lebraret loco ⁊ ab vno tm̄ conſecraret ſacerdote in
mũdo q̄to putas deſiderio ad illũ locũ ⁊ talẽ dei ſa
cerdotẽ hoĩes afficerentur vt diuina myſteria cele
brare audirent. Nũc aũt multi facti ſũt ſacerdotes
et i multis locis offert xp̄s:vt tãto maior appareat
gratia ⁊ dilectio dei ad hominẽ q̄to latius eſt ſacra
cõio diffuſa p orbem. Grãs tibi dñe ieſu paſtor et̄ne
q̄ nos pauperes ⁊ exules dignatꝰ es p̄cioſo corpe ⁊
ſanguine tuo reficere et ad hec myſteria pcipienda
etiaꝫ proprij oris tui alloq̄o iuitare dicẽdo. Venite
ad me oẽs q̄ laboratis ⁊ onerati eſtis ego reficiã vos

¶ Quod magna bonitas ⁊ caritas dei in ſacra
mento exhibet homini. Cap̄. ij.

Super bonitate tua ⁊ magna mia tua domie
confiſus accedo eger ad ſaluatorem eſuriẽs
et ſitiens ad fontem vite egenus ad regẽ celi ſeruꝰ
ad dominum creatura ad creatorem: deſolatus ad
meũ piũ cõſolatorẽ. Sed vnde mihi hoc vt venias
ad me. Quis ego ſum vt preſtes mihi teipm̄. Quõ
audet pctõr coram te apparere. Et quõ tu dignaris
ad pctõrem venire. Tu noſti ſeruum et ſcis quia nil
boni in ſe hꝫ/vñ hoc illi preſtes: Confiteor igitur vi
litatem meã agnoſco bonitatem tuã laudo pietatẽ

et grãs ago ꝓpter nimiã caritatē. Propter temet ipſuʒ enim hoc facis nõ ꝓpter mea merita: vt boni tas tua michi magis innoteſcat caritas amplior in grediatur: et hũilitas ꝑfectius ↄmẽdatur. Cũ ergo tibi hoc placet et ſic fieri iuſiſti placet et mihi digna tio tua: et vtinã iniq̃tas mea non obſiſtat. o dulciſſi me et benigniſſime ieſu: q̃ta tibi reuerẽtia et grãꝝ actio cũ ꝑpetua laude pro ſuſceptiõe ſacri corporis tui debet͛ cuius dignitatẽ nullus hoĩʒ explicare po tens inuenitur. Sʒ q̃d cogitabo in hac cõione in ac ceſſu ad dñm meũ quẽ debite venerari nequeo et tñ deuote ſuſciꝑe deſidero. Quid cogitabo meli⁹ ꝛ ſa lubrius niſi meipm totaliter humiliando corãm te: et tuã infinitaʒ bonitateʒ exultando ſupra me. Lau do te deus meus et exaltabo ĩeternuʒ. Deſpicio me et ſubiicio tibi ĩ ꝓfundũ vtilitatis ego. Ecce tu ſan ctus ſctõꝝ et ego ſordes pctõꝝ et tu ĩclinas ad me q̃ non ſum dignus ad te reſpicere. Ecce tu venis ad me: tu vis eſſe mecuʒ: tu inuitas ad ↄuiuiũ tuũ: tu mi chi dare vis celeſtẽ cibũ: et panẽ angeloꝝ ad mãdu candũ: non aliũ ſane q̃ teipſuʒ panẽ viuũ et de celo deſcendiſti et das vitã mũdo. Ecce vñ dilectio ꝓce dit qualis dignatio illuceſcit q̃ magne grãrũ actio nes et laudes tibi ꝓ his debent͛. O q̃ ſalutare et vti le cõſilium tuũ cũ iſtud inſtituiſti q̃ ſuaue et iocun dum conuiuiũ cuʒ teipm in cibum donaſti. O q̃ ad mirabilis oꝑatio tua dñe: q̃ potens virtus tua: q̃ ineffabilis veritas tua. Dixiſti eñ et facta ſunt om nia et hoc factũ eſt quod ipſe iuſſiſti. Mira res et fi de digna ac humanum vincens intellectuʒ: quia tu domine deus meus verus de⁹ et homo ſub modica

ſpecie panis et vini integre contineris et ſine cõſum
ptione a ſumente manducaris. Tu dñe vniuerſorũ
qui nullus habes indigentiã voluiſti per ſacramen
tuꝫ tuũ habitare in nobis: conſerua cor meum ꝛ cor
pus meuꝫ immaculatũ vt leta ꝛ pura conſcientia ſe
pius valeã tua celebrare miſteria: ꝛ ad meã ꝑpetu-
am accipere ſalutẽ/q̄ ad tuũ precipue honorẽ et me
moriale perenne ſanxiſti ꝛ inſtituiſti. Letare anima
mea ꝛ gr̃as age deo ꝓ tam nobili munere ꝛ ſolatio
ſingulari ĩ hac lachrymarꝫ valle tibi relicto. Nã quo
tiens hoc myſterium recolis et xp̄i corpus accipis
totiẽs mee redẽptiõis opꝰ agis: et particeps oĩm
meritorũ xp̄i efficeris. Charitas etenim xp̄i nunq̄
minuitur et magitudo ꝓpiciationis eius nunq̄ ex
hauritur. Ideo noua ſp̄ mentis reuocatione adhoc
diſponere te debes/ꝛ magnũ ſalutis miſteriũ atten
ta cõſideratione pẽſare. Ita magnum nouũ et iocũ
dum tibi videri debes cum celebras aut miſſam au
dis ac ſi eodem die xp̄s primum in vteruꝫ virginis
deſcendens homo factus eſſet/aut in cruce pro ſalu
te hominum pateretur et moreretur.

¶ Quod vtile ſit ſemper cõicare. Capitulum. iiĳ.

Ecce ego venio ad te domine vt bene michi ſit
ex munere tuo et letificer in conuiuio ſancto
tuo quod paraſti in dulcedine tua pauperi deꝰ. Ec
ce in te eſt totum quod deſiderare poſſuꝫ ꝛ debeo te
ſalus mea et redemptio ſpes et fortitudo /decus et
gloria. Letifica ergo hodie animaꝫ ſerui tui/qm̃ ad
te dñe ieſu animam meam leuaui. Deſidero te nunc
deuote ac reuerenter ſuſcipiere cupio te ĩ domũ me
am introducere quatenus cum zacheo merear a te

benedici ac inter filios abrahe ꝯputari. Anima mea corpus tuū concupiſcit. cor meum tecū vniri deſiderat. Trade te michi ⁊ ſufficit. Nā p̄ter te nulla conſolatio valet: ſine te eſſe nequeo/ et ſine viſitatione tua viuere nō valeo. Ideoq̄ʒ oportet me frequenter ad te accedere et ī remediū ſalutis mee recipere ne forte deficiam in via ſi fuero celeſti fraudatꝰ alimonia. Sic eni tu miſericordiſſime ieſu p̄dicans populis et varios curans languoris aliquando dixiſti. Nolo eos ieiunos dimittere in domū ſuam ne deficiant in via. Age igiť hoc modo mecū qui te ꝓ fidelium conſolatione in ſacramento reliquiſti. Tu es enim ſuauis refectio anime ⁊ qui te digne mādncauerit particeps ⁊ heres erit eterne glorie. Neceſſarium quidē michi eſt qui tam ſepe laboro ⁊ pecco tā cito torpeſco et deficio vt per frequentes oratiōes: et confeſſiones: ⁊ ſacrū tui corporis ꝑceptionē merenouē: mundē: ⁊ accendā: ne forte diutius abſtinēdo a ſancto ꝓpoſito defluam. Proni eni ſunt ſenſus hominis ad malū ab adoleſcentia ſua: ⁊ niſi ſuccurrat diuina medicina/ labitur homo mox ad peiora. Retrahit ergo ſancta cōmunio a malo ⁊ confortat in bono. Si eni modo tā ſepe negligens ſum et tepidus qn̄ ꝯmunio aut celebro: q̄d fieret ſi medelā non ſumerē ⁊ tā grande iuuamē non q̄rerem. Et licet oī die nō ſim aptus nec ad celebrandū bene diſpoſitus dabo tn̄ operā congruis tp̄ibus diuina ꝑcipere myſteriis ac tante gratie participem me exhibere. Naʒ hec eſt vna principalis fidelis aīe conſolatio q̄ʒdiu peregrinať a te in mortali corpore: vt ſit ſepius memor dei ſui/ dilectum ſuum deuota ſuſcipiat mente.

O mira circa nos tue pietatis dignatio ꝙ tu domine deꝰ creatoꝛ et viuificatoꝛ omniū ſpirituū ad pauperculā dignaris venire aīam ⁊ cū tota deitate tua ac humanitate eius impugnare eſuriem. O felix mens et beata anima que te dn̄m deū ſuū meret᷑ deuote ſuſcipere ⁊ in tua ſuſceptione ſpirituali gaudio repleri. O q̄ȝ magnū ſuſcipit dn̄m q̄ȝ dilectum inducit hoſpitē q̄ȝ iocundū recipit ſocium q̄ȝ fidelē accep tat amicū: q̄ȝ ſpecioſum ⁊ nobilē amplectit᷑ ſpōſuȝ pre oībus dilectis et ſup oīa deſiderabilia amandū Sileāt a facie tua dulciſſime dilecte meus celum ⁊ terra et omnis oꝛnatus eoꝛum quoniam quicquid laudis habent ac decoꝛis ex dignatiōe tue eſt largi tatis nec ad decoꝛem tui peruenient nominis cuiꝰ ſapientie non eſt numerus.

¶ Quod multa bona preſtātur deuote communicā tibus. Capitulum.iiij.

Domine deus meus preueni ſeruum tuū in benedictionibus dulcedinis tue vt ad tuum magnificum ſacramentum digne ac deuote merear accedere. Excita coꝛ meū i te et a graui coꝛpoꝛe exue me. Viſita me in ſalutari tuo ad guſtandum in ſpiritu tuaȝ ſuauitatem/que in hoc ſacramento tanq̄ȝ in fonte plenarie latet. Illumina quoq; oculos meos ad intuendū tantū myſteriū/et ad credendū illd̄ indubitata fide me roboꝛa. Eſt enim operatio tua non humana: potentia tua ſacra inſtitutio non hoīs adinuentio. Nō eni ad hec capienda et intelligēda aliq̄s idoneus ꝑ ſe reperit᷑ q̄ angelicaȝ etiā ſubtilitatem trāſcēdūt. Quid ergo ego pctoꝛ idignꝰ terra ⁊ cinis de tam alto ſacro ſecreto potero īueſtigare ⁊

pere? Dñe in ſimplicitate cordis: in bona firma fide et in tua iuſſione ad te cum ſpe ⁊ reuerentia accedo et vere credo q: tu preſens es hic in ſacramēto de⁹ et homo Uis ergo vt te ſuſcipiā ⁊ meipm̄ tibi ī caritate vniā. Unū tuā p̄cor clementiā et ſpecialē ad hoc īploro mihi donari grām vt totus in te liqueſiam et amore p̄fluam atq₃ de nulla aliena ꝯſolatiōe amplius me intromittā. Et enim hoc altiſſimū ⁊ digniſſimū ſacramentū: ſalus aie ⁊ corporis: medicina ois ſpūalis languoris: in quo vicia mea curant̄/ paſſiōes frenātur: tētationes vincunt̄ ac minuūtur grā maior infunditur virtus incepta auget̄: firmatur fides ſpes roborat̄: et caritas igneſcit ac dilat̄. Multa namq₃ bona largitus es ⁊ adhuc ſepius largiris ī ſacramēto dilectis tuis deuote cōmunicantib⁹ de⁹ me⁹ ſuſceptor aie mee: repator infirmitatis humane ⁊ tot⁹ dator cōſolatiōis interne. Nā multā ipis ꝯſolatiōez aduerſus varias tribulatiōes īfundis: ⁊ de imo deiectionis proprie ad ſpē tue ꝓtectionis erigis: atq₃ noua q̄dā grā eos int⁹ recreas ⁊ illuſtras vt q̄ anxij primū ⁊ ſine affectione ſe ante cōionē ſēſerāt poſtea refecti cibo potuq₃ celeſti in meli⁹ ſe mutatos īueniant. Qđ idcirco cū electis tuis ita diſpēſanter agis vt veraciter agnoſcāt et patēter expiant̄ q̄ nihil ex ſemetipis habeāt: ⁊ qđ bonitatis ac grē ex te conſequantur: q: ex ſemetipis frigidi duri ac indeuoti ex te autē feruētes alacres ⁊ deuoti eē merent̄. Quis eñ ad fontē ſuauitatis hūiliter accedēs nō modicū ſuauitatis inde reportat? aut quis iuxta ignē copioſū ſtās nō parū caloris īde pcipit? Et tu fōs es ſp̄ plen⁹ ⁊ ſupabūdās ignis iugit̄ ardēs ⁊ nūq̄ deſi-

ciens. Unde ſi mihi non licet haurire de plenitudi-
ne fontis nec vſq̄ ad ſacietatē potare apponā tamē
os meū ad foramē celeſtis fiſtule vt ſaltē īde guttu
lam modicā capiā ad refocillandā ſitim meā vt non
penitus exareſcam. Et ſi necdū tot⁹ celeſtis et tam
ignitus vt ſeraphin et cherubin eſſe poſſū. conabor
tñ deuotioni inſiſtere et cor meū pparare vt vl' mo
dicam diuini incidij flammā ex humili ſūptione vi-
uifici ſacramenti conquiram. quicquid autez michi
deeſt bone ieſu ſaluator ſanctiſſime: tu pro me ſup-
ple benigne ac gratioſe/qui oīnes ad te dignat⁹ es
vocare dicens. Uenite ad me oēs qui laboratis ꝛ
onerati eſtis et ego reficiam vos. Ego qdē laboro i
ſudore corporis mei dolore cordis torqor peccatis:
oneror/tentationib⁹ inqetor multis malis paſſioni-
bus implicor et premor et non eſt qui adiuuet non
eſt qui liberet et ſaluū faciat niſi tu dñe de⁹ ſaluator
me⁹ cui cōmitto me et omnia mea vt me cuſtodias
et pducas in vitam eternā. Suſcipe me in laudem
et gloriā noīs tui qui corp⁹ tuū et ſanguinem in ci-
bum et potum mihi paraſti. Preſta dñe de⁹ ſaluta
ris meus vt cum frequentatiōe myſterij tui creſcat
mee deuotionis affect⁹.

De dignitate ſacramenti ꝛ ſtatu ſacerdotali
Capitulum. v.

SI haberes angelicam puritatē ꝛ ſancti Johā
nis baptiſte ſanctitatē nō eſſes dignus hoc ſa
cramentū accipere nec tractare. Nō eni hoc meri-
tis debetur hoīm ꝙ hō conſecret ꝛ tractet chriſti ſa
cramentū et ſumat in cibū panē angelorū. Grande
myſteriū ꝛ magna dignitas ſacerdotum: qb⁹ datū ē

quod angelis nõ eſt ↄceſſum. Soli nãq3 ſacerdotes
in eccleſia rite ordinati poteſtatem habẽt celebran=
di et corpus chriſti conſecrandi. Sacerdos quidem
miniſter eſt dei vtens verbo dei per iuſſionẽ ⁊ inſtitu
tionem dei. Deus autem ibi principalis eſt auctor ⁊
inuiſibilis operator cui ſubeſt oẽ quod voluerit ⁊ in
uiſibilis operator cui ſubeſt oẽ qđ voluerit ⁊ paret
omne quod iuſſerit. Plus ergo credere debes deo
omipotenti in hoc excellentiſſimo ſacramẽto ꝙ pro
prio ſẽſui aut alicui ſigno viſibili. Ideoq3 cũ timore
et reuerentia ad hoc opꝰ eſt accedendum. Attende
igitur et vide cuius miniſterium tibi traditũ eſt per
impoſitionem manꝰ epiſcopi. Ecce ſacerdos factꝰ
es ⁊ ad celebrandũ cõſecratꝰ/ vide nũc vt fideliter
et deuote in ſuo tpe deo ſacrificiũ offeras ⁊ teip ſum
irreprehẽſibilem exhibeas. Nõ alleuiaſti onus tuũ
ſed arctiori iam alligatus es vinculo diſcipline et ad
maiorem teneris ꝑfectiõem ſanctitatis. Sacerdos
oibus virtutibꝰ debet eſſe ornatꝰ/et aliis bone vite
exemplum prebere. Eius ↄuerſatio non cum popu=
laribus et cõibus hoim viis ſed cum angelis in ce=
lo aut cũ ꝑfectis viris in terra. Sacerdos ſacris ve
ſtibus indutus chriſti vices gerit vt deũ ꝓ ſe et pro
oi populo ſupplicit et humiliter roget. Habet nãq3
ante ſe et retro dñice crucis ſignũ ad memorandas
iugiter chriſti paſſionem. Ante ſe crucẽ in caſula por
tat vt chriſti veſtigia diligenter inſpiciat ⁊ ſequi fer
uenter ſtudeat. Poſt ſe cruce ſignatus eſt vt aduer
ſa quelibet illata ab aliis clementer ꝓ deo tolleret.
Ante ſe crucẽ gerit vt ꝓpria peccata lugeat poſt ſe
vt aliorum etiã cõmiſſa ꝑ ↄpaſſionẽ defleat/⁊ ſe me
dium inter deum et peccatorẽ ↄſtitutũ eſſe ſciat/ne c

ab oratione: nec ab oblatiōe ſancta torpeſcat: donec gratiā ꝛ miam impetrare mereat᷑. Quādo ſacerdos celebrat deū honorat/ angelos letificat/ eccl'iam edificat/ viuos adiuuat/ defunctis requiē preſtat/ et ſe omnium bonorum participem efficit.

Interrogatio de exercitio ante communionem. Capitulum. vi.

Cum tuam dignitatē dn̄e et meam vtilitatem penſo: valde ꝯtremiſco ꝛ in meipſo cōfundor. Si enim nō accedo vitam fugio: ꝛ ſi indigne me ingeſſero offenſam incurro. Quid ego faciam de⁹ meus auxiliator me⁹/ et cōſiliator in neceſſitatib⁹. Tu doce me viam rectā ꝓpone breue aliquod exercitiū ſacre cōioni cōgruum. Vtile eſt enim ſcire qualiter ſ. deuote ac reuerenter tibi ꝑparare debeā cor meū ad recipiendū ſalubriter tuū ſacramētū ſeu etiā celebrandum tam magnū et diuinum ſacrificium.

¶ De diſcuſſione proprie conſcientie et emendationis propoſito. Capitulū. vij.

Semper oīm cū ſūma humilitate cordis ꝛ ſupplici reuerentia cū plena fide ꝛ pia intentione honoris dei ad hoc ſacramētū celebrandū tractandum et ſumēdū: oportet dei accedere ſacerdotem. Diligenter examina cōſcientiam tuam et pro poſſe tuo vera cōtritiōe ꝛ hūili cōfeſſione tā muda ꝛ clarificā ita vt nil graue habeas aut ſcias qḋ te remordeat ꝛ liberum acceſſum ipediat. Habeas diſplicētiam oīm pctōꝝ tuoꝝ in generali/ ꝛ ꝑ quotidianis exceſſib⁹ magis in ſpeciali doleas/ gemās/ ꝛ ſi tēp⁹ patit᷑ deo in ſecreto cordis cunctas cōfitere paſſionum tuarū miſerias. Ingemeſce ꝛ dole ꝙ adhuc ita

carnalis ſis ⁊ mundanus tã imortificatus a paſſiõi
bus/tã plenus ꝯcupiſcentiarũ motibꝰ/tã incuſtodi
tus i ſenſibꝰ exterioribus/tã ſepe multis vanis fan-
taſiis iplicatꝰ/tã multũ inclinatꝰ ad exteriora/tam
negligẽs ad interiora/tã leuis ad riſuȝ ⁊ diſſolutio-
nẽ/tã durus ad fletũ ⁊ ꝯpunctionem/tã prõptus ad
laxiora et carnis ꝯmodaꝫ/tã ſegnis ad vigorẽ et fer
uorẽ/tã curioſus ad noua audiẽda ⁊ pulchra intuen
da tã remiſſus ad humilia et abiecta amplectenda
tam cupidꝰ ad multa habẽda/et tã parcus ad dãdũ
tã tenax ad retinẽdũ/tã incõſideratꝰ in loq̃ndo / taȝ
incõtinẽs ad tacendũ/tam incõpoſitꝰ in moribꝰ / tã
importunꝰ in actibus/taȝ effuſus ſuꝑ cibũ/tã ſurdꝰ
ad dei verbũ/tã velox ad quietẽ/tã tardus ad labo
rẽ/tã vigilãs ad fabulas/tã ſomnolentꝰ ad vigilias
ſacras/tã feſtiuꝰ ad finẽ/tã vagus ad attendendum
tã negligẽs in horis ꝑſoluendis taȝ tepidꝰ in cele
brando/tam aridus in cõlcando/tam cito diſtractꝰ
tam raro tibi bene collectꝰ/tam ſubito cõmotus ad
iram/tam facilis ad alterius diſplicentiaȝ/tam pro
nus ad iudicandum/tã rigidus ad arguendũ taȝ le
tus ad proſpera/tã debilis in aduerſis tã ſpe multa
bona proponẽs ⁊ modicum ad effectum perducens
His et aliis defectibus tuis cuȝ dolore ⁊ magna di
ſplicentia proprie infirmitatis confeſſis ac deplo-
ratis firmum ſtatue propoſitum ſemper emendan-
di vitam tuã et in melius ꝓficiendi. Deinde cũ ple-
na reſignatione et integra voluntate offer teipſum
in honorẽ nois mei in ara cordis tui olocauſtuȝ per
petuum corpus tuuȝ ſcilicet et aiam michi fideliter
ꝯmittendo quatenus ſic digne merearis ad offeren

dum deo sacrificiū accedere ꝛ sacramentū corporis mei salubriter suſcipere. Nō eſt enī oblatio dignior et satiſfactio maior pro peccatis diluendis ꝙ ſeipſ puꝛe ꝛ intergre cū oblatiōe corporis chriſti in miſſa et in cōione deo offerre. Si homo fecerit quod in ſe eſt et vere penituerit: quotienſcunqꝫ ꝓ venia et grā ad me acceſſerit viuo ego dicit dn̄s qꝛ nolo mortem peccatoris: ſed magis vt conuertatur et viuat quoniam peccatorum ſuorum non recordabor amplius ſed cuncta ſibi indulta erunt.

¶ De oblatione chriſti in cruce et propria reſignatione. Capitulum. viiſ.

SIcut ego meipſum expanſis in cruce manibꝰ et nudo corpore pro peccatis tuis patri ſponte obtuli: ita vt nihil in me remaneret quin totum in ſacrificium diuine placationis tranſierit: ita debes et tu temetipſum michi voluntarie in oblationem puram ꝛ ſanctā quotidie in miſſa cū oībus viribus ꝛ affectibus tuis quāto intimus vales offerre. Quid magis a te requiro ꝙ vt te ſtudeas michi ex integro reſignare Quicquid preter teipſum das nichil curo quia non quero datum tuum ſed te. Sicut non ſufficeret tibi omnibus habitis preter me: ita nec mihi placere poterit ꝗcquid dederis te nō oblato Offer te michi et da te totū ꝓ deo ꝛ erit accepta oblatio. Ecce ego me totum obtuli patri ꝓ te edi etiā totū corpus meū ꝛ ſanguinē in cibū vt totus tuus eſſem et tu meꝰ ꝑmaneres. Si aūt in teipſo ſteteris nec ſponte te ad voluntatem meam obtuleris: non eſt plena oblatio nec integra erit inter nos vnio. Ideo omnia opera tua precedere debet ſpōta

nea tuiipſius in manus dei oblatio ſi libertatem cõ
ſequi vis ꝛ grãm. Ideo tam pauci illuminati et libe
ri intus efficiuntur: qꝛ ſeipſos ex toto abnegare ne-
ſciunt eſt firma ſcientia mea niſi quis renunciauerit
omnibus non poteſt meus eſſe diſcipulus. Tu ergo
ſi optas meus eſſe diſcipulus offer teipſuȝ michi cũ
omnibus affectibus tuis.

¶ Quod nos et omnia noſtra deo debemus offerre et pro omnibus orare. Capitulum. ix.

Domine omnia tua ſunt que in celo ſunt et in
terra. Deſidero meipſuȝtibi in ſpontaneã ob
lationeȝ offerre ꝛ tuus perpetue permanere. Domi
ne in ſimplicitate cordis mei offero me ipſuȝ tibi ho
die in ſeruum ſempiternum/in obſequium et ſacrifi-
cium laudis perpetue. Suſcipe me cum hac ſancta
oblatione tui precioſi corporis quaȝ tibi hodie ĩ pre
ſentia angelorum inuiſibiliter aſſiſtentiuȝ offero vt
ſit pro me o pro cuncto populo tuo in ſalutẽ Dñe of
fero tibi oĩa pctã ꝛ delicta mea que cõmiſi corã te
ꝛ ſanctis angelis tuis a die quo primũ peccare po-
tui vſq ad diem hãc ſuper placabili altari tuo vt tu
omnia pariter incẽdas et conturbes igne caritatis
tue ꝛ deleas vniuerſas maculas peccatoꝝ meorum
ꝛ conſciam meã ab oĩ dilecto emundes ꝛ reſtituas
michi grãm tuã quã peccãdo amiſi omnia michi ple-
ne indulgendo ꝛ in oſculuȝ pacis me miſericorditer
aſſumendo. Quid poſſuȝ agere ꝓ peccatis meis ni
ſi humiliter ea cõfitendo ꝛlamentendo et tuam pro
piciationẽ inceſſanter deprecando Deprecor te ex-
audi me propicius vbi aſto corã te deus meus Oĩa
peccata mea michi maxime diſp'icẽt. Nolo ea vnq̃

amplius ꝓpetrare ſed pro eis doleo ⁊ dolebo quãdiu vixero paratus penitẽtiã agere ⁊ ꝓ poſſe ſatiſface re. Dimitte michi deus. dimitte michi pctã mea ꝓpter nomen ſctm̃ tuum ſalua aiam meam quaꝫ precioſo ſãguine redemiſti. Ecce committo me mie tue reſigno me in manibus tuis. age mecum ſecunduꝫ bonitatem tuam non ſecundũ meã malicíã ⁊ iniqtatẽ. Offero etiaꝫ tibi oia bona mea: q̃uis valde pauca et imperfecta vt tu ea emendes et ſctifices vt ea grata habeas et accepta tibi facias et ſemꝑ ad meliora trahas necnon ad btm̃ ⁊ laudabilẽ finẽ me pigrũ ⁊ inutilẽ homuntionẽ ꝑducas. Offero queq tibi oia deſideria deuotorũ neceſſitates parentum amicoꝝ fratrũ ſoroꝝ oim q̃ caroꝝ meoꝝ ⁊ eoꝝ qui michi vel alijs ꝓpter amorẽ tuũ benefecerũt ⁊ qui orõnes et miſſas ꝓ ſe ſuiſq; oibus a me dici deſiderauerunt et petierunt ſiue in carne adhuc viuãt ſiue iaꝫ ſeculo defuncti ſint vt oẽs ſibi auxiliũ gratie tue opem cõſolationis ꝓtectionẽ a ꝑiculis liberationẽ a penis aduenire ſentiant: et ab omibus malis erepti gratias tibi magnificas leti perſoluant. Offero etiam tibi ꝑces et hoſtias placationis ꝓ illis ſpãlr̃ qui me in aliquo leſerunt: contriſtauerunt aut vituperauerunt vel aliquod dãnũ vel grauamẽ intulerũt ꝓ his quoq; oibus quos aliqñ cõtriſtaui ꝯturbaui grauaui et ſcãdalizaui verbis factis ſciẽter et ignoranter vt nobis oib⁹ pariter indulgeas pctã noſtra et mutuas offenſiones. Aufer dñe a cordib⁹ noſtris oẽm ſuſpitionẽ indignationeꝫ: irã et diſceptationeꝫ et q̃cquid põt caritatẽ ledere et fraternã dilectionẽ minuere. Miſerere miſerere dñe miam tuam poſcẽ

tib⁹ da gratiam idigentib⁹ et fac nos tales exiſtere vt ſim⁹ digni gr̄a tua pfrui/ꝛ ad vitā pficiam⁹ eṫnā

¶ Quod ſacra communio de facili non eſt relinquenda. Capitulum. x.

Frequenter recurrendū eſt ad fonte gratie et diuine mie/ad fontem bonitatis ꝛ totius puritatis quatenus a paſſionibus tuis et vicijs curari valeas et contra vniuerſas tentationes ꝛ fallacias dyaboli fortioꝛ atq̧ vigilantioꝛ effici merearis. Inimicus ſciens fructum et remediū maximū in ſacra cōione poſitum oī modo ꝛ occaſione nitit̄ fideles ꝛ deuotos q̄ꝫtum preualet retrahere ꝛ impedire Cum em̄ quidam ſacre cōioni ſe aptare diſponunt peioꝛes ſathane imiſſiones patiunt̄. Ipſe enim neq̄ꝫ ipus vt in iob ſcribitur venit iter filios dei vt ſolita eius nequitia perturret aut timidos nimiū reddat et perplexos quaten⁹ affectū eoꝝ minuat vl̄ fidem impugnando auferat ſi foꝛte aut oīno cōionem relīquāt aut cū tremoꝛe accedāt. Sꝫ nō ē quicq̄ꝫ curandum de verſutijs ꝛ fantaſijs illi⁹ quantum libet turpibus et hoꝛridis ſed cuncta fantaſmata in caput eius ſunt toꝛquēda Contēnend⁹ eſt miſer et deridēdus/nec ppter inſult⁹ eius et cōmotiones quas ſuſcitat ſacra eſt obmittenda cōio. Sepe etiam impedit nimia ſolitudo p deuotiōe habēda ꝛ anxietates q̄dam de cōfuſione facienda. Age ſecūdū cōſilium ſapientum et depone anxietatē ꝛ ſcrupulū: qꝛ grām dei impedit et deuotionē mētis deſtruit. Propter aliquā puā tribulationē vl̄ grauitatē ſacrā ne dimittas cōionem: ſed vade cit⁹ cōfiteri ꝛ oēs offēſiōes alijs libenter indulge Si vero tu aliquem offendiſ

ſti veniam humiliter precare et de⁹ libenter indulge bit tibi. Quid prodeſt diu tardare confeſſionem aut ſacrã differre cõionẽ? Expurgat te cũ primis expur gaueris velociter venenũ: feſtina accipere remediũ et ſẽties meli⁹ q̃ ſi diu diſtuleris. Si hodie propter iſtud dimittis cras forſitan illud magis eueniet ⁊ ſic diu poſſes a cõmunione ĩpediri et magis ĩept⁹ fieri. Quanto ergo citius vales: a preſenti grauitate ⁊ in ertia te excutias: q: nihil importat diu anxiari diu cum tribulatione tranſire et ob quotidiana obſtacu la ſe a diuinis ſeq̃ſtrare imo plurimũ nocet diu cõio nem pcelare nã et grauẽ torporẽ cõſueuit inducere Prothdolor quidã tepidi et diſſoluti moras confi tendi libenter accipiunt et cõionem ſacram idcirco differre cupiunt ne ad maiorem ſui cuſtodiam ſe da re teneantur. Heu q̃ modicam caritatem et debilez deuotionem hñt q̃ ſacrã cõionem tam faciliter poſt ponunt q̃ felix ille ⁊ deo accept⁹ habetur q̃ ſic viuit et tali puritate conſcientiam ſuam cuſtodit vt et oi die cõicare parat⁹ et bene affectat⁹ eſſet ſi ei liceret et ſine nota agere poſſet. Si quis interdum abſtinet humilitatis gratia aut legittima impediente cauſa laudandus eſt de reuerentia. Si autem torpor ob repſerit ſeipſum excitare debet ⁊ facere quod in ſe ẽ et dñs aderit deſiderio ſuo pro bona voluntate quã ſpecialiter reſpicit. Cum legittime ꝑeditus eſt ha bebit ſꝑ bonam voluntatem et piam intentionem cõicandi ⁊ ſic non carebit fructu ſacramẽti. Poteſt enim quilibet deuotus omni die et omni hora ad ſpi ritualem chriſti cõionem ſalubriter ⁊ ſine prohibiti one accedere et tamen certis dieb⁹ ⁊ ſtatuto tẽpore

corp⁹ ſui redemptoris cū affectuoſa reuerētia ſacrā mentaliter dꝫ ſuſcipere ⁊ magis laudē dei ⁊ honorē pretendere ꝙ̄ ſuam cōſolationē q̄rere. Nam totiens myſtice cōicat et inuiſibiliter reficit quotiēs incarnationis xp̄i myſteriū paſſionēq̄ꝫ deuote recolit et i amore eius accenditur. Qui aliter ſe non preparat niſi inſtante feſto vel ꝯſuetudine ꝯpellente ſepi⁹ imparat⁹ erit. Btūs qui ſe dn̄o in olocauſtū offert quotiens celebrat aut communicat. Non ſis in celebrādo nimis prolixus aut feſtinus ſed ſerua bonum cōmunem modum cum quibus viuis. Nō debes aliis generare moleſtiam et tedium ſed communem ſerua viam ſecundum maiorum inſtitutionem et poti⁹ aliorum ſeruire vtilitati ꝙ̄ proprie deuotioni vel affectui.

¶ Quod corp⁹ chriſti ⁊ ſacra ſcriptura maxime ſunt anime fideli neceſſaria. Cp̄ꝫ xi.

O Dulciſſime domine ieſu ꝙ̄ta eſt dulcedo deuote aīe tecum epulantis in conuiuio tuo vbi ei non alius cibus manducandus proponitur niſi tu vnicus dilectus eius ſuper omnia deſideria cordis eius deſiderabilis. Et mihi quidē dulce foret in preſentia tua ex intimo affectu lachrimas fundere et cum pia magdalena pedes tuos lachrymis irrigare Sed vbi eſt hec deuotio: vbi lachrimarū ſanctarum copioſa effuſio. Certe in conſpectu tuo et ſanctorum angelorum tuorum totū cor meum ardere deberet et ex gaudio flere. Habeo eni te in ſacramento vere preſentem: ꝙ̄uis aliena ſpecie occultatum. Nā i propria et diuina claritate te conſpicere oculi mei ferre non poſſent: ſed nec totus mundus in fulgore glorie

maieſtatis me ſubſiſteret. In hoc ergo imbecillitati
mee cōſulis q̄ te ſub ſacramēto abſcōdis Habeo ve
ro et adoro quē angeli adorāt in celo: ſed ego adhuc
interim in fide illi autē in ſpecie ꝛ ſine velamie. Me
oportet eſſe contentum in lumine vere fidei et in ea
ambulare donec aſpiret dies eterne claritatis ꝛ vm
bre figurarum inclinentur. Cū autem venerit quod
perfectū eſt ceſſabit vſus ſacramētoꝝ: q̄ beati ī glo
ria celeſti non egent medicāine ſacramenti: gaudēt
enim ſine fine in preſentia dei facie ad faciem gloriā
eius ſpeculantes et de claritate in claritatē abyſſa
lis deitatis tranſformati guſtant verborū dei carnē
facto ſicut fuit ab initio ꝛ manāt ineternū. Memoria
hoꝝ mirabilium graue mihi fuit tediū etiā quolibet
ſpūale ſolatium quia q̄diu dn̄m meum aperte in ſua
gloria non video pro nihilo duco omē quod ī mūdo
conſpicio et audio. Teſtis es tu mihi deus q̄ nulla
poteſt me res conſolari nulla creatura quietare niſi
tu deus meus quē deſidero eternaliter contemplari
Sed non eſt hoc poſſibile durante me in hac morta-
litate. Ideo oportet vt me ponā ad magnam patien
tiam ꝛ meipſum in omni deſiderio tibi ſubmittā. Nā
et ſancti tui dn̄e qui tecum iam in regno celorum ex
ultant: in fide et patientia magna dū viuerent aduē
tum glorie tue expectabant. Quod illi crediderunt
ego credo quod illi ſperauerunt ego ſpero quo illi ꝑ
uenerunt per gratiam tuā me venturum ꝯfido. Am-
bulo interim in fide exemplis confortatus ſanctorū
Habeo etiaꝫ libros ſanctos pro ſolatio ꝛ vite ſpecu
lo: atq̄ȝ ſuper hec omnia ſanctiſſimum corp⁹ tuum ꝑ
ſingulari remedio et refugio. Duo nanq̄ȝ mihi ne-

ceſſaria per maxime ſentio in hac vita ſine quibꝰ mi
chi importabilis foret iſta miſerabilis vita. In car-
cere corporis huius detentꝰ duobꝰ me egere fateor
cibo: ſcilicet et lumine. Dediſti itaqꝫ michi infirmo
ſacrum corpus tuū ad refectionem mentis: et cor-
poris et poſuiſti lucernā pedibus/ meis verbū tuum
Sine his duobus bn̄ viuere nō poſſem. nam verbū
dei lux aie mee: et ſacrm̄ tuum panis vite. Hec poſ
ſunt etiam dici menſe due hinc et inde in gazophila
rio ſancte eccleſie poſite. Una mēſa eſt ſacri altaris
habens panem ſanctum. i. corpus chriſti precioſum
Altera eſt diuine legis continens doctrinam ſan-
ctam erudiens fidē rectā et firmiter vſqꝫ ad interi-
ora velaminis vbi ſunt ſctā ſctōrū perducens. Gras
tibi dn̄e ieſu lux lucis eterne pro doctrine ſacre mē
ſa quam nobis per ſeruos tuos ꝓphetas et apoſto
los alioſqꝫ doctores miniſtraſti. Gras tibi creator
et redēptor hoim qui ad declarandum toti mundo
caritatē tuam cenā paraſti magnā in qua nō agnus
typicum: ſed tuū ſanctiſſimū corpus et ſanguinem
ꝓpoſuiſti manducandū letificās oēs fideles ꝯuiuio
ſacro et calice inebrians ſalutari in quo ſunt oēs de
licie paradiſi/ et epulātur nobiſcū angeli ſancti ſed
ſuauitate feliciori. O q̄ magnū et honorabile eſt of
ficium ſacerdotum qbus datum eſt dn̄m maieſtatē
verbis ſacris conſecrare labijs benedicere mani-
bus tenere/ ore proprio ſumere et ceteris miniſtra-
re. O q̄ munde debent eſſe manus ille: q̄ purū os
q̄ ſanctum corpus q̄ immaculatum erit cor ſacer-
dotis / ad quem totiens ingreditur auctor purita-
tis. Ex ore ſacerdotis nichil niſi ſanctum: nichil nꝭ

in honeſtum vtile ꝓcedere dz verbum qui tam ſepe chriſti accipit ſacramentū. Oculi eiꝰ ſimplices ⁊ pudici qui chriſti corpꝰ ſolēt intueri. Manus pure ī celum eleuate que creatorem celi et terre ſolent cōtrectare. Sacerdotibus ſpecialiter in lege dicitur. Sancti eſtote quoniam ego ſanctus ſuz dn̄s deus veſter Adiuuet nos gratia tua omnipotēs deus vt q̄ officium ſacerdotalem ſuſcipimus digne ac deuote tibi in omni puritate et conſcientia bona famulari valeamus Et ſi non poſſumus in tanta innocentia vite conuerſari vt debemus: cōcede nobis tn̄ digne flere mala que geſſimus: vt ī ſpiritu humilitatis ac bone voluntatis propoſito tibi feruētius de cetero deſeruire valeamus.

¶ Quod magna diligentia ſe debeat cōmunicaturus xp̄o preparare. Capitulum. xij.

Ego ſum puritatis amator et dator omnis ſanctitatis. Ego cor purum quero et ibi eſt locus requietionis mee Para michi cenaculū grāde ſtratum/et faciam apud te paſcha cum diſcipulis meis Si vis veniam ad te et apud te maneaz expurga vetus fermentum et munda cordis tui habitaculum. Exclude totum ſeculum et omnez viciorū tumultū ſed tanq̄ȝ paſſer ſolitarius in tecto/et cogita exceſſꝰ tuos in amaritudine aīe mee. Omnis nanqȝ amans ſuo dilecto amatori optimū et pulcherrimū ꝑparat locum qꝛ in hoc cognoſcitur affectus ſuſcipiētis dilectum. Scio tn̄ te non poſſe ſatiſfacere huic preparationi ex merito tue actionis etiam ſi per integrū anum prepararares et nichil aliud in mente haberes Sed ex ſola pietate et gratia mea ꝑmitteris ad mē

ſam meā accedere ac ſi mendicus ad prandiū voca
retur diuitis: ⁊ ille nichil aliud habeat ad retribuā
dum beneficijs eius niſi ſe humiliando ⁊ regratian-
do. Fac quod in te eſt ⁊ diligenter facito non ex cō-
ſuetudine: non ex neceſſitate: ſed cum timore ⁊ reue
rentia ⁊ affectu accipe corpus dilecti dn̄i dei tui di-
gnantis ad te venire. Ego ſum qui vocaui ego iuſſi
fieri ego ſupplebo quod tibi deeſt veni ⁊ ſuſcipe me
Cum gratiam deuotionis triduo gratias age deo
tuo: nō quia dignus es: ſed quia tui miſertus ſum.
Si non habes ſed magis aridū te ſentis: inſiſte ora
tiōi ingemiſce et pulſa nec deſiſtas donec merearis
miccam aut guttam gratie ſalutaris accipere. Tu
me indiges nō ego tui indigeo. Nec tu me ſanctifi-
care venis ſed ego te ſctificare / ⁊ meliorare venio.
Tu venis vt ex me ſanctificeris / et michi vniaris vt
nouam gratiam recipias ⁊ de nouo ad emendatio-
nem accendaris. Noli negligere hanc gratiam ſem
per prepara cū omni diligentia cor tuū ⁊ introduc
ad te dilectū tuū. oportet autē vt nō ſolū te ꝑparas
ad deuotionē ante ↄmunionē: ſed vt etiā te ſollicite
conſerues in ea poſt ſacramenti perceptionem: nec
minor cuſtodia poſt exigitur q̄ deuota preparatio
prius. Nam bona poſtmodū cuſtodia optima iterū
eſt preparatio ad maiorem gratiam conſequendā.
Ex eo quippe valde indiſpoſitus quis redditur ſi ſta
tim fuerit nimis effuſus ad exteriora ſolatia. Caue
a multiloquio mane ī ſecreto et fruere deo tuo. Ipſū
enī habes quem totus mūdus tibi auferre non po-
teſt. Ego ſum cui te totū dare debes ita vt iā vltra
non in te: ſed in me abſq; omni ſolicitudine viuas.

¶ Quod toto corde aīa deuota christi vnionem in sacramento affectare debet. Cap. xiij.

Quis michi det dn̄e vt inueniā te solum ꝛ aperiam tibi totū cor meū ꝛ fruar te ſicut deſiderat aīa mea ꝛ iam me nemo deſpiciat nec vlla creatura me moueat vel reſpiciat: ſed tu ſolus michi loquaris et ego tibi/ſicut ſolet dilectus ad dilectū loq ꝛ amicus cū amico cōuiuari Hoc oro hoc deſidero vt tibi totus vniar ꝛ cor meū ab oib⁹ creatis rebus abſtraham magiſqꝫ ꝑ ſacraꝫ cōionem ac frequenteꝫ celebrationē celeſtia ꝛ eťna ſapere diſcā Ah dn̄e de⁹ qn̄ ero tecū totus vnitus ꝛ abſorpt⁹ meiqꝫ totaliter oblitus. Tu in me ꝛ ego i te ꝛ ſic nos pariter i vnuꝫ manere concede. Vere tu es dilectus meus electus ex milib⁹ in quo cōplacuit aníe mee habitare oíbus diebus vite ſue. Vere tu pacificus meus in quo pax ſumma et requies vera extra quē labor ꝛ dolor ꝛ infinita miſeria. Vere tu es deus abſcōditus: ꝛ cōſilium tuū nō eſt cū impíjs ſed cū humilib⁹ et ſimplicibus ſermo tuus. O qꝫ ſuauis eſt dn̄e ſpūs tuus qui vt dulcedinem tuā in filios demonſtrares pane ſuauiſſimo de celo deſcendente illos reficere dignaris Vere non eſt alia natio tā grādis que habeat deos appropinquātes ſibi ſicut tu deus noſter. ades vniuerſis fidelibus tuis quibus ob quotidianum ſolatiuꝫ ꝛ cor erigendū in celū te tribuis ad edendum et fruendū. Que eſt enī alia gens tā inclita ſicut plebs chriſtiana: aut q̄ creatura ſub celo tā dilecta vt aīa deuota ad quā ingredit̄ deus vt paſcat eā carne ſua glorioſa: O ineffabilis gratia o admirabilis dignātio amor immēſ⁹ hoī ſingulariter ipenſus. Sed quid

retribuam dño pro gratia iſta/pro caritate tam exi-
mia? Nõ eſt aliud quod grati⁹ donare queam q̃ vt
cor meum deo meo totaliter tribuã ⁊ intime cõiũgã
Tunc exultabunt oĩa interiora mea cum pfecte fue-
rint vnita deo oĩa mea. Tunc dicet mihi ſi tu vis eẽ
mecum ego volo eſſe tecũ Et ego reſpõdeo eſſe illi.
Dignare domine manere mecum ego volo libenter
tecũ. Hoc eſt totũ deſideriũ meũ vt cor tibi ſit vnitũ

¶ De quorũdam deuotoꝝ ardenti deſiderio ad corpus chriſti. Capitulũ. xiiij.

O Quam magna multitudo dulcedinis tue dñe
quam abſcondiſti timentibus te. Quando re
cordor deuotorum aliquorum ad ſacramentũ tuum
domine cum maxima deuotione ⁊ affectu accedẽtiũ
tunc ſepius in meipſo confũdor et erubeſco ꝙ ad al
tare tuum et ſacre cõionis menſam tam tepide ⁊ fri
gide accedo ꝙ ita arid⁹ ⁊ ſine affectione cordis ma-
neo ⁊ ꝙ non ſum totaliter accenſ⁹ coram te deo meo
nec ita vehementer attractus et affectus ſicut mul-
ti deuoti fuerũt qui pre nimio deſiderio communio
nis et ſenſibili cordis amore a fletu ſe non potuerũt
continere ſed ore cordis ⁊ corporis pariter dñ tẽ de
um fontem viuum medullitus inhiabant ſuam eſu-
riam non valentes aliter temperare nec ſatiare niſi
corpus tuum cũ omni iocũditate et ſpirituali auidita
te accepiſſent. O vera ardẽs fides eorum probabile
exiſtens argumentum ſacre preſentie tue. Iſti enim
veraciter cognoſcunt dominũ ſuũ in fractiõe panis
quorum cor tam valide ardet in eis de ieſu ambulã
te cum eis. Longe eſt a me ſepe talis affect⁹ et deuo
tio tam vehemens ardor et amor. Eſto mihi pro-

picius ieſu bone dulcis et benigne et concede paupi mendico tuo vel interdū modicū de cordiali affectu amoris tui in ſacra colatione ſētire vt fides mea magis cōualeſcat: ſpes i bonitate tua pficiat ꝛ caritas ſemel pfecte accenſa et celeſte māna expta nunq̄ꝫ deficiat. Potēs eſt aūt mia tua etiā grām deſideratā mihi pſtare et in ſpū ardoris cum dies beneplaciti tui aduenerit me clementiſſime viſitare. Et eni licet tanto deſiderio tam ſpecialium deuotoꝝ tuoꝝ non ardeo tū de gra tua illiꝰ magni inflammati deſiderij deſideriū habeo orans ꝛ deſiderans omniū taliū feruidorum amatorum tuoꝝ participē me fieri ac eoꝝ ſancto conſortio annumerari.

¶ Quod gratia deuotionis humilitate ꝛ ſuiipſius abnegatione acquiritur. Capitulum. xv.

Oportet te deuotiōis grām inſtanter q̄rere indeſinenter petere: patiēter ꝛ fiducialiter expectare/gratanter recipere/humiliter pſeruare/ſtudioſe cū ea operari/ac deo tēpus ꝛ modum superne viſitationis donec veniat cōmittere: humiliare precipue te debes cum parū aut nihil deuotionis interiꝰ ſentis ſed nō nimiū deiici: nec inordinate contriſtari. dat ſepe deus in vno breui momento qd lōgo negauit tpe. Dat etiā q̄nq̄ꝫ in fine quod in pricipio orānis largiri diſtulit. Si ſemper cito gratia daretur et p voto adeſſet non eſſet infirmo hoī bene portabile. Propterea in bona ſpe ꝛ humili patientia expectāda eſt deuotionis gratia. Tibi tū ꝛ pctis tuis imputa cū non datur vel etiam occulte tollitur. Modicū q̄nq̄ꝫ eſt qd gratiā impedit ꝛ abſcondit: ſi tū modicū et non potius grande dici debeat quod tantū bonū

p̄hibet. Et ſi hoc ipm̄ modicū vel grāde amoueris
et perfecte viceris erit quod petiſti. Statim nāq; vt
te deo ex toto corde tradideris nec hoc vel illud pro
tuo libitu ſeu velle q̄ſieris ſʒ integre te in ip̄o poſue=
ris vnitum te inuentes/et pacatū: qꝛ nil ita bene ſa=
piet et placebit ſicut beneplacituʒ diuine volūtatis
Quiſquis ergo intētionē ſuā ſimplici corde ſurſum
ad deum leuauerit ſeq; ab oī iordinato amore ſeu di
ſplicētia cuiuſlibet rei create euacuauerit aptiſſimꝰ
gr̄e percipiende ac dignus deuotionis munere erit.
Dat enim deus ibi benedictionē ſuā vbi vaſa vacua
inuenerit. Et quāto p̄fectius quis infimis renuncia
uerit ꝛ magis ſibiipſi p ꝯtemptum ſui morit: tanto
gratia celerius venit/ copioſius intra/ ꝛ altius libe
rum cor eleuat. Tunc videbit et affluet ꝛ mirabit et
dilatabit cor eiꝰ in ipſo qꝛ manꝰ dñi cū eo/ et ipſe ſe=
poſuit totaliter in manu eius vſq; in ſeculū. Ecce ſic
benedicetur hō qui querit deū in toto corde ſuo: nec
in vanum accipit animā ſuam. Hic in accipiendo ſa
cram euchariſtiā magnā ꝓmeret diuine vniōis gra
tiam: qꝛ non reſpicit ad ꝓpriam deuotionem ꝛ con=
ſolationem: ſed ad dei gloriam et honorem.

¶ Vt neceſſitates noſtras chriſto aperire ꝛ eiꝰ
gratiam poſtulare debemus. Capm. xvi.

O Dulciſſime atq; amantiſſime dn̄e quem nunc
deuote deſiderio ſuſcipere tu ſcis infirmitatē
meam et neceſſitatem quam patior: in quātis malis
et viciis iaceo q̄ʒ ſepe ſum grauatꝰ/ tentatꝰ/ turba=
tus/et inquinatꝰ. Pro remedio ad te venio/ pro cō
ſolatione et ſubleuamine te deprecor omnia ciens
loquor cui manifeſta ſūt oīa interiora mea: ꝛ queſo

lus potes me pfecte cõſolari ꝛ adiuuare. Tu ſcis q̄
bus indigeo pre oibus/ꝛ q̄ȝ pauper ſum in virtutib⁹
Ecce ſto añ te paup ꝛ nudus grãm poſtulãs ꝛ miaȝ
iplorans. Refice eſuriētē mēdicū tuū: accēde frigidi
tatē meã igne amoris tui illumia cecitatē meã clari
tate pñtie tue. Verte mihi oia terrena in amaritu
dinem oia grauia et cõtraria in patiētiã oīa iſima
et creata in cõtemptū ꝛ obliuionē. Erige cor meum
ad te in celū: ꝛ ne dimittas me vagari ſup terrã. Tu
ſol⁹ mihi ex hoc iã dulceſcas vſq̄ in ſeculū: q: tu ſol⁹
cib⁹ ꝛ pot⁹ me⁹ amor me⁹ et gaudiū meū: dulcedo
mea et totum bonū meū. Utinã me totaliter ex tua
preſentia accēdas: combures: ꝛ in te tranſmutes vt
vn⁹ tecum efficiar ſpūs p gratiam interne vnionis et
liq̄factionē ardētis amoris Ne patiaris me ieiunū
et aridum te recedere ſȝ operare mecū misericordit
ſicut ſepius operat⁹ es cuȝ ſanctis tuis mirabiliter
Quid mirū ſi tot⁹ ex te igneſcerem et in meipſo defi
cerem cū ſis ignis ſemp ardēs ꝛ nūq̄ȝ deficiēs amor
corda purificans ꝛ intellectū illuminans.

¶ De ardenti amore ꝛ vehementi affectu ſuſci-
piendi xpm. Uox diſcipuli. Capm. xvij

Cum ſumma deuotione ꝛ ardenti amore cum
toto corde affectu et feruore deſiderio te dñe
ſuſcipere quemadmodum multi ſācti et deuote per
ſone in cõicando te deſiderauerunt/ q̄ tibi maxime
in ſanctitate vite placuerūt/ꝛ ardētiſſima deuotiõe
fuerunt. O deus me⁹ amor etern⁹ totum bonū meū
felicitas ïetermiabilis cupio te ſuſcipere cum vehe
mētiſſio deſiderio ꝛ digniſſima reuerētia quã aliq̄s
ſctõꝝ vnq̄ȝ habuit et ſentire potuit. Et licet idignus

tam oĩa illa ſentimēta deuotionis hēre tū affero tibi
totū mei cordis affectū ac ſi oĩa illa gratiſſime inflā
mata deſiderio ſolus haberē. Sed ꝛ q̃cunqȝ pōt pia
mens ꝯcipere ꝛ deſiderare: hec oĩa tibi cū ſūma re-
uerētia veneratione ac intimo fauore ꝑbeo ꝛ offero
Nichil opto mihi reſeruare ſed me ꝛ oĩa mea tibi
ſponte ꝛ libentiſſime imolare. Dñe deus meus crea
tor meus ꝛ redēptor meꝰ: cū tali affectu: reuerentia
laude ꝛ honore: cū tali gratitudine dignitate ꝛ amo
re. cū tali fide ſpe et puritate te affecto hodie ſuſci-
pere ſicut te ſuſcepit et deſiderauit ſctiſſima mr̃ tua
glorioſa ꝟgo maria qñ angelo euāgelizāti ſibi incar
nationis myſterium hūiliter et deuote rñdit. Ecce an
cilla dñi fiat michi ſcdm ꝟbū tuum. Et ſicut beatus
ꝑcurſor tuus excellētiſſimꝰ ſctoꝝ Johānes baptiſta
in pñtia tua letabundꝰ exultauit in gaudio ſpūſſcti
dū adhuc maternis clauderet̃ viſceribus et poſtmo
dū cernēs inter hoīes ieſuȝ ambulātē valde ſeh ūilt
ans deuoto cuȝ affectu dicebat. Amicus. autē ſpōſi
q̃ ſtat et audit cū gaudio gaudet propter vocē ſpōſi
ſic et ego magnis et ſacris deſiderijs opto iſlāmari
tibi ex toto corde meipm̄ preſentare. Unde et oim̄
deuotoꝝ cordiū iubilationes ardētes affectus men
tales exceſſus ac ſpūales illuminationes et celicas
viſiones tibi offero et exhibeo cū oibus virtutibꝰ et
laudibus ab omi creatura in celo et in terra celebra
tis et celebrādis pro me et oibꝰ michi in orone ꝯmē
datis: q̃tenꝰ ab oibꝰ digne lauderis et i ꝑpetuū glorifi
ceris. Accipe vota mea dñe deꝰ meꝰ et deſideria in
finite laudationis et imēſe bñdictionis q̃ tibi ſcoȝ mul
titudinē ineffabilis magnitudinis tue iure debemꝰ

Hec tibi reddo et reddere deſidero ꝑ ſingulos dies et momēta tēpoꝝ atq̄ ad reddenduȝ mecū tibi gratias et laudes oēs celeſtes ſpūs ⁊ cūctos fideles tuos ꝓcibus ⁊ affectibus inuito et exoro. Laudēt te vniuerſi populi: tribus ⁊ lingue ⁊ ſanctum ac melliſluū nomē tuū cū ſumma iubilatione ⁊ ardēti deuotione magnificent. Et quicunq̄ reuerenter ac deuote altiſſimū ſacramentū tuū celebrant et plena fide recipiunt: gratiam ⁊ miſericordiā apud te inuenire mereanť ⁊ ꝓ me pctōre ſupplicit' exorēt. Cūq̄ optata deuotione ac fruibili vnione potiti fuerīt ⁊ bene conſolati ac mirifice refecti et de ſacra mēſa celeſti abceſſerint/mei pauperis recordari dignentur.

¶ Quod homo non ſit curioſus ſcrutator ſacramēti: ſed humilis imitator xp̄i ſubdēdo ſenſum ſuum ſacre fidei. Capitulum. xviij.

Cauendum eſt tibi a curioſa ⁊ inutili perſcrutatione huius profundiſſimi ſacramenti ſi non vis in dubitationis profundū demergi. Qui ſcrutator eſt maieſtatis opprimeť a gloria. Plus valet deus operari q̄ȝ hō intelligere poteſt. Tolerabilis pia et hūilis inq̄ſitio v̄itatis parata ſp̄ doceri ⁊ ꝑ ſanas patrū ſn̄ias ſtudēs āmbulare. Btā ſimplicitas q̄ difficiles q̄ſtionū relīq̄t vias ⁊ plana ac firma ꝑgit ſeita mādatoꝝ dei. Multi deuotiōeȝ ꝑdiderūt dū altiora ſcrutari voluerūt. Fides a te exigiť ⁊ ſincera vita nō altitudo intellect⁹ neq̄ ꝓfunditas myſterioꝝ dei. Si nō intelligis nec capis q̄ infra te ſunt quō ꝯprehendes ea q̄ ſupra te ſunt. Subde te deo ⁊ humilia ſenſum tuū fidei ⁊ dabiť tibi ſcie lumē ꝓut tibi fuerit vtile ac neceſſariū. Quidā grauiter tētantur de

fide ac ſacramēto/ſed nō eſt hoc ipis īputandū ſȝ po
tius inimico. Noli curare/noli diſputare cū cogita-
tionib⁹ tuis nec ad immiſſas a dyabolo dubitationes
reſpōde ſed crede v̄bis dei crede ſctis ei⁹ ⁊ ꝓphetis
et fugiet a te neq̄ī inimic⁹. Sepe multū ꝓdeſt ꝙ talia
ſuſtinet dei ſeru⁹. Nā infideles et pctōres non tētat
quos ſecure iā poſſidet: fideles autē deuotos varijs
modis tentat ⁊ vexat. Perge ergo cū ſimplici ⁊ idu
bitata fide/et cuȝ ſimplici reuerentia ad ſacr̄m acce
de Quicq̄d intelligere nō vales deo oīpotēti ſecure
cōmitte. Nō fallit te deus/fallit̄ q̄ ſibi nimiū credit
Gradit̄ de⁹ cū ſimplicib⁹/reuelat ſe hūilibus da in-
tellectū puulis/aperit ſenſum puris mētib⁹ ⁊ abſc̄o
dit grām curioſis et ſup̄bis Ratio hūana debilis ē
⁊ falli pōt/fides aūt vera falli nō pōt Ois rō ⁊ na-
turalis inueſtigatio eādeȝ ſeq̄ dȝ/non p̄cedere neci
fringere. Nā fides et amor ibi maxime p̄cellūt ⁊ oc
cultis modis in hoc ſctiſſimo ⁊ ſuperexcellētiſſimo
ſacr̄o operantur. Deus eternus et imenſus īfiniteq̄ȝ
potentie facit magna ⁊ īſcrutabilia i celo ⁊ in terra
nec eſt inueſtigatio mirabiliuȝ operū eius. Si talia
eēnt opera dei vt facile ab humana rōne caperent̄
non eſſent mirabilia nec ineffabilia dicenda.

¶ Explicit liber quartus ⁊ vltimus de ſacramento
altaris.

¶ Johānis gerſon cancellarij pariſienſis de cōtem-
ptu mundi deuotum ⁊ vtile opuſculum finit.

¶ Sequitur tractatus de meditatiōe cordis ab eo
dem. M. iohanne de gerſonno. Cpm.i.